

MUSTAQILLIK YILLARIDA MA'NAVIY BARQARORLIK MASALALARI

Raxmonova Nigina Tolibovna

SamDU doktoranti

Annotatsiya: *Ushbu maqolada O'zbekiston mustaqillikka erishganidan so'ng ma'naviy barqarorlik masalalari, yoshlarni milliy ruhda tarbiyalashi, ma'naviyatni to'g'ri anglab yetishiga erishishi va rivojlanish xususiyatlari haqida qisqacha bayon etilgan.*

Kalit so'zlar: *ma'naviyat, mustaqillik, axloq, tarbiya, dunyoqarash, din, ma'naviy axloqiy tarbiya.*

Ma'naviyat hamisha, hamma zamonlarda, avvalo, inson kamolotiga, odamlar qalbida ezgu fazilatlarni rivojlantirishga xizmat qilib kelgan. Eng muhimi, jamiyat hayotini yangi ezgu g'oyalar bilan boyitib, xalqning birdamligi va hamjihatligiga asoslangan yangi ma'naviy-ruhiy makonni yaratishda ma'naviyat katta kuch bo'la olgan. Aynan ana shu makon odamlar qalbi va ongida millatparvarlik, vatanparvarlik ruhini mustahkamlab, jamiyatni yuksak taraqqiyot yo'lga boshlaydigan yangi uyg'onish to'lqinlarini yuzaga keltirgan.

Mustaqillikning ma'naviy asoslari birinchi navbatda yangicha dunyoqarash, ijtimoiy ong va ilmiy nazariya bilan bog'liq ilmiy subyektiv omildir

Davlatimiz rahbari ta'kidlaganidek, **“O'zbekistonning yangi uyg'onish davrini yaratishga kirishar ekanmiz, har bir yurtdoshimizning qalbi va ongida ma'naviyat shu'lasi porlashi va u bizni ezgu ishlarga undab, yuksak mas'uliyat tuyg'usi bilan yashashga da'vat etib turishi zarur”**. Jamiyatdagi ma'naviy yangilanishlar har bir insonni qalban-ruhan ezgu maqsadlar yo'lida birlashtirishga xizmat qiladi. Bu yo'lda milliy g'oya, milliy ma'naviyat har bir xalqning amaliy dasturiga aylanadi.

Birlashgan jamiyat yuksak metin qoyadek sobit turadi, birlasholmagan jamiyat qumday sochilib ketishi mumkin. Har bir mamlakatni, avvalo, birlashgan fidoyilar yuksaltiradi! Yangi yilning dastlabki kunlari ana shunday oydin niyatlar bilan boshlandi. O'tayotgan kunlar hayotimizni har tomonlama tahlil qilishni taqoza etmoqda. Shukronalar bo'lsinki, bizning sarhisob qiladigan, xulosa chiqaradigan, ibrat oladigan qadriyatlarimiz etarli. Ayniqsa, keyingi yillar mustaqil yurtimiz tarixida alohida qayd etiladigan yorqin voqealarga boy bo'ldi. Bugungi kunda **“Milliy tiklanishdan – milliy yuksalish sari”** degan ulug'vor maqsad kun tartibiga qo'yildi. Taraqqiyotning yangi davri talablari asosida mamlakatimizda amalga oshiriladigan eng muhim vazifalar belgilab olindi.

Mamlakatimizni rivojlantirish bo'yicha qabul qilingan Taraqqiyot strategiyasida belgilab berilgan ustuvor vazifalar O'zbekistonning yangi Renessansiga – yangi Uyg'onish davriga mustahkam poydevor bo'lishi lozim. Mafkuraviy ishlar borasida davr talablarini o'zida mujassam etgan yo'nalishlar asosida qabul qilingan 2021 yil 26 martda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Ma'naviy-ma'rifiy ishlar tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”, yana shu kuni “Ma'naviyat va ijodni qo'llab-quvvatlash maqsadli jamg'armasini tashkil etish to'g'risida” qarorlari, 2021 yil 3 iyunda Vazirlar

Mahkamasining “Respublika Ma'naviyat va ma'rifat markazi huzuridagi Ijtimoiy-ma'naviy tadqiqotlar instituti faoliyatini tashkil etish to'g'risida” gi qarori O'zbekistonda ma'naviy-ma'rifiy ishlarni tizimli yo'lga qo'yish, muvofiqlashtirish borasida yangi yo'nalishni yaratishga asos bo'ldi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 26 martdagi “Ma'naviy-ma'rifiy ishlar tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida” gi qarori asosida barcha vazirlik va idoralarda Ma'naviyat va ma'rifat kengashlari tuzildi. Mazkur kengashlar faoliyatini muvofiqlashtirib borish bo'yicha ikki tomonlama “Yo'l xarita”lari ishlab chiqilib, ma'naviy-ma'rifiy ishlarning yangi tizimi amal qila boshladi. “Yo'l xarita”larida belgilab qo'yilgan tadbirlarni bugungi kun talablari darajasida amalga oshirish maqsadida ilk bor mamlakatimizdagi 109 ta vazirlik, idora va tashkilotlar Respublika Ma'naviyat va ma'rifat markazi bilan, 630 dan ziyod korxonalar va tashkilotlar Markazning Qoraqalpog'iston Respublikasi, Toshkent shahri va viloyat bo'limlari bilan, 5175 dan ziyod korxonalar va tashkilotlar tuman bo'linmalari bilan ikki tomonlama hamkorlikning yo'lga qo'yilishi ma'naviy-ma'rifiy sohada yangi tizim yaratish borasidagi birinchi qadamlar bo'ldi.

Davlat xizmatlarini rivojlantirish agentligi hamda Respublika Ma'naviyat va ma'rifat markazi tomonidan Ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini baholash indikatorlari (KPI) ishlab chiqildi. Mazkur indikatorlar asosida hududlarda ma'naviy-ma'rifiy ishlar holatini muntazam baholab borish yo'lga qo'yilmoqda. Mamlakatimizda ma'naviy-ma'rifiy sohada yangi tizim yaratish, joylarda targ'ibot-tashviqot ishlarining samaradorligini oshirishga ko'maklashish bo'yicha 30 nafar olim, ijodkor va mutaxassislardan iborat

Markaz qoshida Respublika ekspertlar guruhi tashkil etildi. O'rganish natijalariga ko'ra ma'naviy-ma'rifiy sohaga mas'ul xodimlarning malakasini oshirishga qaratilgan maxsus o'quv kurslari tashkil etish, soha vakillarining metodik ta'minotini kuchaytirishga alohida e'tibor qaratildi. Ijtimoiy tarmoqlardan samarali foydalangan holda viloyat “Ma'rifat” targ'ibotchilar jamiyati a'zolarini ma'naviy-ma'rifiy targ'iboti bo'yicha faolligini oshirish, targ'ibot tadbirlari va materiallarni ijtimoiy tarmoqlar orqali yoritish yanada jadallashtirildi. Korxonalar, tashkilotlar, muassasalar va boshqalar tuzilmalarda ma'naviyat masalalariga jamoatchilik asosida birlashtirilgan mas'ullarni har tomonlama qo'llab-quvvatlash, ularning malakasini oshirish ishlari yo'lga qo'yildi. Hech kimga sir emas, hozirgi globallashtirish davrida dunyo maydonida hamma sohalarida keskin kurash va raqobat tobora ayovsiz tus olmoqda.

Ayrim davlatlar, siyosiy markazlar tomonidan boshqalar mamlakatlarni o'z ta'sir doirasiga olish, ozodlik ruhini sindirish, mustaqilligini tizginlash, ayniqsa, yoshlarning ongu tafakkurini egallash orqali taraqqiyot va barqarorlik, milliy birlik va hamjihatlik ildizlariga bolta uruvchi manqurtlarga aylantirmoqda. Bu yo'lda havoyi yorliqlar yopishtirilgan yolg'on va puch da'volar asosida turli usul va vositalarni qo'llashga, juda katta kuch, mablag' va imkoniyatlar safarbar etilyapti. Mana shunday murakkab sharoitda milliy o'zligiga ega bo'lmagan, ma'naviy hamjihatlikka erishmagan mamlakat moddiy va ma'naviy boyliklarini, eng yomoni, mustaqilligini boy berib qo'yishi hech gap emas. Bunga o'tmishdan ham, bugungi kunimizdan ham istagancha misollar keltirish mumkin. Ana shunday sharoitda targ'ibotning tezkor, zamonaviy usullaridan foydalanmasdan maqsadga erishishi qiyin. SHu ma'noda Respublika Ma'naviyat va ma'rifat markazi qoshida “Oyina.uz” elektron portali

tashkil etilib, Raqamli targ'ibot bo'limi faoliyati yo'lga qo'yildi va ular jadal faoliyat yuritmoqda.

Davlatimiz rahbari “Yangi O'zbekiston strategiyasi” asarida **“targ'ibot-tashviqot ishlarida aholining hududiy, kasbiy hamda yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda mutanosib, maqsadli va mazmunli yondashuvni joriy etish tartibini yaratish va uni amaliyotga qo'llash mexanizmini takomillashtirish”** (283-bet) vazifasini belgilab bergan edi. Albatta, maqsadga erishish uchun hududiy bo'limlar zimmasiga yangi mas'uliyat va mazmun yuklanishi tabiiy. Ularning faoliyat samaradorligini oshirish maqsadida Markazning hududiy bo'lim va bo'linmalariga jami 303 ta (shundan hududiy bo'limlarga 28 ta, tuman/shahar bo'linmalariga 275 ta) qo'shimcha shtat birligi ajratilib, mazkur shtat birliklari tegishli mutaxassislar bilan to'ldirildi.

Milliy qadriyatlarimizni targ'ib qilish, ularni mazmunan boyitib, zamonaviy imdjini yuksaltirish sohasidagi ishlar yurtimizdagi ma'naviy muhitning jozibadorligiga ijobiy ta'sir etmoqda. Respublika ekspertlar guruhi tomonidan hududlarda Respublika Ma'naviyat va ma'rifat kengashida belgilangan vazifalar hamda 2021- yilda sohaga oid normativ huquqiy hujjatlar ijrosini tashkil etishga ko'maklashish maqsadida hududlarda seminar-treninglar hamda mahorat darslari tashkil qilindi. Qoraqalpog'iston Respublikasi, Toshkent shahri va viloyatlarda jami 52 ta seminar-trening tashkil etildi. 15 ta tumanda hududdagi tegishli soha bo'yicha hokim o'rinbosarlari, rektorlar, maktab direktorlari, professor-o'qituvchilar va ijodiy-madaniy masalalar bo'yicha targ'ibotchilar ishtirokida ma'naviy-ma'rifiy targ'ibot ishlarini tashkil etish bo'yicha “Mahorat darsi” o'tkazildi. Markaz va uning hududiy bo'limlari tomonidan O'zbekiston Milliy teleradiokompaniyasi hamda nodavlat telekanallar bilan hamkorlikda 170 dan ziyod ko'rsatuv va interv'yular tayyorlanib, e'firga uzatildi. Albatta, ko'rsatilayotgan e'tibor natijasida ma'naviy-ma'rifiy ishlar jonlanganligini ko'rib turibmiz.

Ayniqsa, O'zbekiston Respublikasi Davlat tili, Davlat bayrog'i qabul qilinganining 30 yilligi va Davlat madhiyasi to'g'risidagi qonunlar qabul qilingan kunlarni ilk bor ommaviy bayram sifatida munosib nishonlash bo'yicha o'tkazilgan tadbirlar xalqimiz, xususan, yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda ma'naviy-ma'rifiy ishlar qanchalar katta ahamiyatga egaligini ko'rsatdi. Bu bayramni nafaqat mamlakatimizda, xorijiy davlatlardagi elchixonalarimiz, O'zbekistondan tashqarida ta'lim olayotgan, mehnat qilayotgan fuqarolarimiz, o'zga yurtlardagi vatandoshlarimiz tomonidan ham munosib va jo'shqin ruhda nishonlanganligi bunday tadbirlarni xalqimizni milliy yuksalish g'oyasi atrofida jipslashtirishdagi o'rnini yana bir karra namoyon etdi. To'g'risi, bu bayram jamiyatimizdagi muhitni ma'lum bir ma'noda o'zgartirdi. Odamlarimiz bayroq, madhiya va boshqa davlat ramzlari hayotimizda milliy g'urur va iftixor, tuyg'ularini jo'sh urdiruvchi qudratli vosita ekanligini qalban his qilishdi. Ochig'i men ham bundan g'ururlandim. Bu tadbirlar albatta yaxshi. SHu bilan birga bizga xalqimizning vatanparvarlik ruhini yanada ko'tarish va barqarorligini ta'minlash, ayniqsa, yoshlarni milliy yuksalish g'oyasi ruhida tarbiyalash maqsadiga qaratilgan uzluksizlik, muntazamlilik asosiga qurilgan alohida, mustahkam tizim kerak. Bugungi hayotning o'zi bizdan yangicha fikrlashni, yangicha ishlashni talab qilmoqda. Afsuski, ko'pincha biz ma'naviyat ishi deganda odamlarni to'plab ma'ruza qilishni

tushunamiz. Aslida-chi? Hayotimizning biror bir jabhasi, biror bir oni yo'qki, u ma'naviyatsiz amalga oshiriladigan bo'lsin. "Alohida ta'kidlab ko'rsatmoqchimanki, – deb yozadi muhtaram Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev "Yangi O'zbekiston strategiyasi" kitobida, – agar kimki ma'naviyat masalasi, bu – faqat Ma'naviyat markazi yoki tegishli vazirlik va idoralarning ishi, deb o'ylasa, katta xato qiladi. Bularning hammasi davlatimiz va jamiyatimizning, barcha rahbarlarimiz, bizning ishongan tog'imiz bo'lgan ilg'or ziyolilarimiz, barcha-barchamizning eng asosiy va muhim vazifamizdir".

Xulosa o'rnida shuni aytishimiz mumkinki, , inson ma'naviyati o'zgarib turadi. Shunday ekan, ma'naviyat ishi biz uchun har kuni, har soatda, kerak bo'lsa, har nafasda shug'ullanishimiz lozim bo'lgan hayotiy muhim masalaga aylanishi kerak. sohada kichkina, arzimagan ishdek tuyulgan holat ham ertaga katta muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Ma'naviyat sohasida biror bir ishni qilib bo'ldim, deb xotirjamlikka berilish yaramaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Mirziyoyev Sh. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. To'ldirilgan ikkinchi nashri. - Toshkent: O'zbekiston, 2022.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining F-5465-sonli Farmoyishi O'zbekiston taraqqiyotining yangi bosqichida milliy g'oyani rivojlantirish kontsepsiyasini ishlab chiqishga doir chora-tadbirlar to'g'risida // Xalq so'zi, 2019 yil 8-aprel..
3. Nazarov Q., To'xtayev H. Aksiologiya: qadriyatlar falsafasi./ Darslik. - Toshkent: Universitet, 2022. - B. 230.
4. M.Imomnazarov "Milliy manaviyat bosqichlari" Toshkent: 2010.
5. Otamurodov S "Milliy rivojlanish falsafasi" Toshkent: 2006.
6. M.Qahhorova. "Islom tafakkuri" jurnali, 2021-yil 4-son